

Tallinna

POLÜTEHNIK

Nr. 31 (445)

XVIII aastakäik

TALLINNA POLÜTEHNILISE INSTITUUDI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI,
ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄALEKANDJA.

Reedel, 21. oktoobril 1966

HOOGTÖÖPÄEVAKUL

ÜLKNÜ Keskkomitee üleskutsel viidi 16. oktoobril meie kodumaal läbi hoogtööpäevak võitleva Vietnami abistamiseks. Sellel päeval töötasid ehitusplatsidel ja põldudel, linnas ja maal tuhanded kommunistlikud noored ja noored. Teenitud raha annetati võitlevale vietnami rahvale.

Ka Tallinna Polütehnilise Instituudi üliõpilased võtsid üldrahvalikust üritusest aktiivselt

osa. Tööle siirduti Mustamäele ja Kopli. Tööpaiku oli mitu — Mustamäe kino ja Tallinna Autobussipargi uued hooned, instituudi kapitaalhituse osakond ja muudugi ka meie uued õppekorpused.

Hoogtööpäevakul viibis arvurohkelt noori ka pealinna teistest kõrgematest õppeasutustest. Pildil näeme Tallinna Pedagoogilise Instituudi üliõpilasi tööl Kadrioru pargis.

UUSI JA HÄID MÕTTEID

12.—14. oktoobri korraldas majandusteaduskond kõrgemate õppeasutuste vahelise teadusliku konverentsi «Sotsialistliku majandusettevõtte ja organisatsiooni juhtimise teoreetilised probleemid», mis oli üks esimesi sellalaseid NSV Liidus.

Enne konverentsi käigu iseloomustamist katsuksin selgitada, missugused on uut, tekkinud teadust esilekutsuvad põhjused ja koos sellega peaks ka selguma tema koht niigi täiskülitatud teadusteriigis.

«Juhiks sünnitakse», «Juhiks õpetab vaid elu» — taolised ja teised aforismid on seni olnud kasutusel juhtimise iseloomustamiseks. Arenev sotsialistlik majandus muutub aga iga päevaga tugevamaks ja ka keerulisemaks:

automatiseeritakse tootmisprotsesse, võetakse kasutusele uusi tehnoloogilisi meetodeid jne. Kõrvuti sellega eksisteerivad aga juhtimise ja organisatsiooni kujundamises ikkagi ligikaudu samad tõekspidamis- ja meetodid ja vahendid nagu 50 aastat tagasi.

Esineb andmeid, et viimase 50 aasta jooksul on põhitöölste töövõljalikus tõusnud ligikaudu 50 korda, juhtivatel töötajatel aga ainult 2—3 korda. Sellest ja mõningatest muudest asjaoludest tingituna on juhtimisorganisatsioonid paisunud suureks, suutmata ikkagi täita neile pandud ülesandeid ja seda peamiselt just põhjusel, et juhtimisel ja organisatsiooni kujundamisel kasutatakse vaid katse-eksituse meetodit, mille kasutegur ei saa loomulikult olla kuigi kõrge.

Just «katse-eksituse» asendamine tõeliselt teadusliku meetodiga on uue teaduse üks peamistest eesmärkidest.

Missugused peaksid olema suunad ja missugused on võimalused teiste teaduste abi näol organisatsiooni ja juhtimise teaduslikul kujundamisel, just sellest räägiti konverentsi kahel esimesel päeval. Iseloomustati organisatsiooniteooria olukorda ja

arengu suundi NSV Liidus (Bogolepov) ja anti ülevaade ka selle ala arengust Ameerika Ühendriikides (Üksvärav), kus sellalaste probleemidega on juba pikemat aega tegeldud, kuigi süsteemid ja kitsarinnaliselt. Hulk ettekandeid ja sõnavõtte käsitlesid juhtimise ja organisatsiooni üksikuid elemente ja külgi: õiguste ja kohuste delegerimine (Nagibin, Gainijev), organisatsiooni struktuuri kujundamine ja juhtide, spetsialistide ja täitjate töö normeerimine (Rüütelmaa). Suurt huvi pakkusid ettekanded, mis käsitlesid arvutustehnika kasutamist juhtimisprotsessis (Mänd, Toome) ja teadusliku juhtimise võrdlust katse-eksituse meetodiga (Kala). Konverentsi kolmandal päeval toimusid ekskursioonid Ekskavaatoritehasesse, «Baltikasse», «Kalevisse» ja «Leeki», kus konverentsist osavõtjad tutvusid mitmesuguste probleemidega konkreetsetes olukorras.

Konverents andis osavõtjatele palju uusi ja häid mõtteid ja näitas, et teaduseriik ei olegi nii tihedasti asustatud ja seal leidub suuresti puutumatu pinda uustulnuka jaoks.

M. HABAKUK

Noormehed ja neiud! Omandage sihikindlalt teadmisi, õppige töötama ja elama kommunistlikult! Elagu tubli nõukogude noorsugu!

NLKP Keskkomitee hüüdlauseist Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 49. aastapäevaks.

Parteiorganisatsiooni aruande-valimiskoosolek

Täna kell 10.00 algas peahoones Tallinna Polütehnilise Instituudi parteiorganisatsiooni aruande-valimiskoosolek.

Koosoleku päevakord on järgmine:

1. TPI parteikomitee aruanne
2. TPI parteikomitee valimised
3. Parteiorganisatsiooni esindajate valimine TPI rahvakontrolli gruppi.

Külalised Saksa DV-st

Eestis viibib külaskäigul Saksa Demokraatliku Vabariigi Kõrgema ja Erihariduse Kõrgemõelduse delegatsioon.

Delegatsiooni liikmed Greifswaldi ülikooli prorektor ühiskonnateaduste alal ja rektori alaline asetäitja prof. H. Quitsch, sama ülikooli professor J. Schildhauer ja dotsent dr. G. Fritze ja Rostocki ülikooli teadusala prorektor prof. G. Heitz olid eile külalisteks meie õppeasutuses. Rektor prof. A. Aarna andis neile ülevaate TPI tegevusest ja arenguspektiividest ja vastas külaliste küsimustele.

Ohtupoolikul esines prof. H. Quitsch ehitusteaduskonna I auditooriumis ettekandega «Kõrgema hariduse korraldusest Saksa Demokraatlikus Vabariigis».

Veteranidele ja uustulnukatele

Kui «Atheosele» alles nime pandi, kirjutas asutajate enamus — mullune LM-101 — ateismiklubi kroonikaraamatusse: «Soovime, et Sa oma õhtute aktsiaid alla ei lase minna!»

Avades 1966—67 hooaja peab TPI ateismiklubi seda soovitus mees.

Mida me pakume algaval õppeaastal oma veteranidele ja uustulnukatele?

Klubiõhtute csas on kavas külala kutsuda hästi mõnusad «jutustused» — EKP Keskkomitee lektori K. Oja, TRÜ dekaani dots. A. Miti, kelle helitausta ja valguspiltidega loeng «Meie isa, kes sa oled taevast» on väga populaarne.

Et tudengid ise ka suu peale kukkunud pole, peab näitama ateistlike anekdootide õhtu. See on mõeldud konkursina, kus igaüks jutustab anekdoodi ning nauru ja aplausi kestvus aitavad selgitada võitjat.

Kui möödunud aastal kurdeti, et vähe on tehtud juttu piiblist, siis tänava on kavas terve «piibliõhtu».

Kirikum ja riigi vahel on rahvademokraatia maades mõnevõrra teistsugune kui meil. Püüame neile probleemidele anda vastuse küsimuste-vastuste õhtul pealkirjaga «Miks on see nii?»

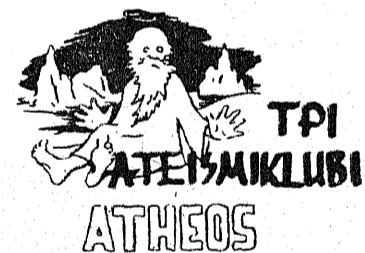
Me kõik tahame, et abielud sõlmitaks mitte üksnes «seitsmendast taevast», vaid ka kaunilt ja meelde jäävalt. Kuidas seda teha, selgitab ja näitab pulmakkomete õhtu.

Kuum kohv, viktoriinid ja jalakeerutus kuulub ikka vahetunde hulka.

Meie maa teistest kõrgematest õppeasutustest

Doni ja Tihhaja Sosna jõe äärses külales tegid suvel tööd 20 üliõpilaste ehitusrühma. Noored meistrid püstitasid koolimaja, klubisid ja tootmishooneid. Üliõpilased pühendasid töösavutused Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale.

Tšeljabinski Polütehnilise Instituudi üliõpilased konstrueerisid sama õppeasutuse kasvandiku insener V. Dikmassovi juhendamisel uue peenvaltsimise seadme metallurgiatehase jaoks. Selle kasutusele võtmise tulemusena säästetakse aastas üle saja tuhande rubla.

1966/67. õppeaasta esimene klubiõhtu toimub PIKO-s reedel 28. oktoobril kell 19.30

1. Kirikute ja usulahkude tegevusest tänapäeva Eestis — EKP KK lektor K. Oja
2. Klubi suunaseadmised.

K. VIMMSAARE,
klubi nõunik

Teisipäeval, 18. oktoobril jõudis seitsmekümnenda teetubani TPI vene keele ja võõrkeelte kateedri juhataja filoloogidoktor Paul Vaarask.

Juubilar sündis 1896. aastal Võrumaal Veriora vallas põllutöölise perekonnas. Tema haridustee kulges läbi Võrumaa Ministeeriumikooli ja Tartu Õpetajate Seminari, mille lõpetamise järel ta asus tööle pedagoogilisel põllul, algul Tapal ja hiljem Tallinnas, Rõplas ja Jõhvis. Õpetajaamet kõrval lõpetas ta kahel korral eks-ternina Tartu Ülikooli — 1931. aastal õigusteaduskonna cum laude diplomiga ja aasta hiljem teise teaduskonna inglise filoloogia alal. Ajavahemikul 1936—1940 juhtis ta Tallinna Riikliku Kolledži tööd.

Sõjajärgseil aastail on Paul Vaaraski elu olnud seotud Tallinna Polütehnilise Instituudiga. 1945. aastal asus ta meie instituudi keelte kateedri dotsendi kohale. Alates 1957. aastast on Paul Vaarask kateedrijuhataja vastutustrikkal kohal.

Erakordse püsivusega on teinud juubilar teaduslikku tööd. Aastal 1952 kaitses ta Ždanovi-nimelises Leningradi Riiklikus Ülikoolis filoloogiakandidaadi väitekirja ja tänava mais Gruusia NSV Teaduste Akadeemia Keeleteaduse Instituudi Õpetatud Nõukogu ees Tbilisis filoloogidoktori väitekirja. Ta on uurinud kõne tonaalset struktuuri, mis on väga keerukas ja üks vähem uuritud probleeme keeleteaduses ja andnud kirjeldava ning ühtlasi kõrvutava ülevaate sõna- ja lauseintonatsioonist eesti, vene, inglise, saksa, prantsuse ja mitme teise keele ainestiku põhjal.

Paul Vaarask on jõudnud teadusemehe täisikka, mis on komplitseeritud ja sisutihed. Tal jätkub tahet ja jõudu rakendada oma suured kogemused ja teadmised nooremate põlvkondade kasvatamiseks ja teaduse teele suunamiseks.

Vaatamata soliidsele eale on juubilar jäänud alati loovaks ja paljufüüduvaks, reipaks ja raskusi mittekartvaks inimeseks, kellega tahetakse koos töötada.

Kolleegid ja rohked õpilased tervitavad Paul Vaaraskit kaheksandasse aastakümnesse astumisel ja soovivad talle palju tööõnneid ja rõõmuhkeid aastaid.

Kauaaegse teadusliku ja pedagoogilise töö eest ja seoses seitsmekümnenda sünnipäevaga autasustas Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee Paul Vaaraskit aukirjaga.

Lembit Poverus 50

le — alustas õppimist Tallinna Tehnikaülikoolis. Suure Isamaasõja puhkemisel oli ta sunnitud õpingud ajutiselt katkestama. Alles 1949. aastal sai ta lõpetada oma üliõpilaspõlve.

Järgnes kuus pingelist tööaastat ja aastal 1955 võis juubilar lõigata teadusliku töö küpset vilja — valmis kandidaadi dissertatsioon. See aga ei tähendanud puhkamist kätteõidetud loorberitel. Töö jätkus raugematu hooga. Käesolevaks ajaks on Lembit Poverusel valminud 13 teaduslikku tööd, neist 8 on ilmunud ka trükis.

Vaatamata suurele koormusele teaduslikul ja pedagoogilisel tööol on Lembit Poverusel alati olnud kõigi jaoks, kes vajavad tema abi ja nõuandeid, varuks aega ja tagavaraks julgustavaid sõnu.

Tänasel päeval, kallis juubilar, tänavad Sind kaastöötajad ja üliõpilased kõige eest, mida Sa heldel käel oma teadmistest oled neile jaganud ja soovid Sulle palju edu, tervist ning suurt inimlikku õnne paljudeks aastakümneteks.

Kaastöötajad

20. oktoobril möödus ehitusmehaanika kateedri dotsent Lembit Poverus oma elu viiekümneandast verstaapostist.

Pool sajandit on pikk aeg, mida tänane juubilar pole kasutatud mõõda lasknud veereda. Need aastad on tema jaoks olnud täis tööõnneid päevi, otsinguid, loomismõõmu, võite ning kordaminekuid.

1937. aastal kündis Lembit Poverus esimese vao teadusepõllu-

TAGASI MOSKVAST — KILBIGA, KUID MIS EDASI?

PROGRAMMÖPPE OLEVİKUST JA TULEVİKUST TPI-S

I üleiluline programmöppe konverents viidi läbi niieeldal kolmandal katsel. Plaanitsetud oli ta juba 1965. aasta sügiseks, siis 1966. aasta veebruariks — selleks tähtsajaks olid TPI ettekannete tekstidki valmis trükitud. Lõpuks 31. maist 4. juunini ta toimus. Koht — Moskva Energeetika Instituut. Osavõtjaid poolteist tuhat, nendest ligi pooled olid kõrgemate koolide töötajad. Ettekandeid ühtekokku 302, neist kõrgemate koolide erisektsioonides domineeriv osa. Kaks neist kuuluvad TPI esindajatele U. Agurile ja E. Hendrele. Kuulajate hulgas oli ka meie prorektor dots. E. Schmidt.

Konverentsi töö põhisuundadel ning tulemustel ei tahaks pikalt peatuda, kuna kirjutasin sellest juba 12. juuli «Rahva Hääl»s. Kordamiseks ainult mõned põhisuundkohad, mis konverentsil vaieldamatuina kõlama jäid:

programmöppe on perspektiivne ja arenguvõimeline suund õppetoodika täiustamisel; suurimaks takistuseks tema arendamisel on teoreetiliste aluste nõrkus, mida saab likvideerida üksnes tugevate spetsialiseeritud uurimiskeskuste moodustamisega;

praktilise töö peasuunaks lähemal ajal peab olema programmöppe üksikvõtete sobivuse selgitamine ning selle õppeviisi seostamine traditsiooniliste õppevormidega.

Konverentsil tutvustati paljude kõrgemate õppeasutuste tegevust programmöppe alal; meie kodumaal on see liikumine haaranud juba 250 kõrgemat kooli. Mõnedes neist on uus õppeviis kasutusel aastaid ning viiakse läbi suurt teoreetilist ja praktilist laadi uurimistööd, ent on ka selliseid, kus alles asutakse uuele teele.

Huvitav oli tutvuda konverentsi «peremehe». Moskva Energeetika Instituudi tulemustega, millest ülevaate andis suur stend konverentsisaali ukse ees. Tahtmatult kiskus neid andmeid TPI-ga võrdlema. Kui MEI-s kasutab programmöpet ja programmeeritud kontrolli ühel või teisel kujul 49 kateedrit, see on 79% üldarvust 68 õppeaines, 300 õppejõu osavõtul, siis meil on vastavad arvud 73% ja 40 ainet. Arvnahtajate järgi niisil pole asi sugugi halb — kui ainult ei teaks, et meil nii mõneski aines on rakendus piirdunud ühe-kahe testiga arvestustel. Tehtava töö sisu ja kvaliteedi poolest on moskvalaadest meist midugi ees, ent nad alustasid ka paar aastat varem. Seda enesetunde tõstmiseks.

TPI kogemustest andis allakirjutatu konverentsil ülevaate kõrgemate koolide sektsiooni masinateta programmöppe allsektsoonis (kokku oli allsektsoone muide 13). Ei tahaks oma mõtteid ja üldistusi siinkohal korrata, pealegi olen neist korduvalt kirjutanud (muuhulgas ka ajakirjas «Vestnik vössel školö» nr. 5). Sektsiooni ülejäänud ettekanded olid kitsama suunaga, peegeldades ühe kateedri või koguni ainult ühe õppeaine õpetamise kogemusi. Mõningad meie tööst tulevad üldistused pakkusid seetõttu huvi ja kutsusid esile arvukaid küsimusi. TPI-s tehtud tubli töö teeneks loen ka seda, et ajakirjanduses avaldatud konverentsi kokkuvõtete mainiti meie ettekannet sektsiooni kõige huvitavamate hulgas.

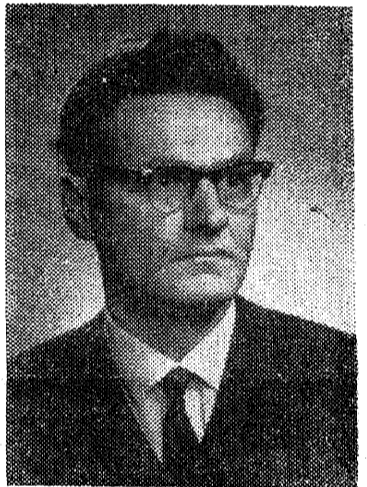
E. Hendre tegi ettekande tagasihoidlikku nimetust kandvas «lihtsaimate tehniliste vahendite allsektsoonis», kus aga peamiselt oli juttu mitmesajarubalistest

vahenditest. Meie perfoolaadid jms. olid «raske kahurväe» sekka nagu ära eksinud ega saanud tekkida isegi õiget poleemikat ühe või teise suuna õigustatuse (järg 4. lk.)

Järjekordne „meistrikandidaat“ teaduses

Meie instituudi õppejõudude pere täienes järjekordse «meistrikandidaadiga» teaduses. Riia Polütehnilise Instituudi energieetika ning automaatika ja arvutustehnika teaduskondade ühendatud nõukogu ees kaitses edukalt oma väitekirja TPI elektrisüsteemide kateedri vanemõpetaja Kalju Möller.

Pärast Tallinna Polütehnilise Instituudi lõpetamist 1954. aastal töötas Kalju Möller Ahtme Soojus- ja Elektriijaamas, alates 1959. aastast Balti Soojuselektriijaamas elektrotehnika laboratooriumi

juhatajana. Nendel töökohtadel paistis Kalju Möller silma loominguilise suhtumisega tööülesannetesse. Balti Soojuselektriijaamas küpses tal mõte hakata uurima releekaitsesüsteemide optimeerimise probleeme.

Nii näemegi Kalju Möllerit 1962. aastast alates jälle meie instituudis — nüüd juba elektrisüsteemide kateedri aspirandina. Kolmeaastase pinga töö tulemusena valmis dotsent O. Terno juhendamisel möödunud sügisel väitekirja «Releekaitsesüsteemide tõenäosuslike optimeerimismetodite uurimine ja väljatöötamine».

Kaasajal üldkasutatav releekaitsesüsteemide sätete arvutusmetoodika kujutab endast deterministlikku arvutust lähtudes «halvimast juhtumist». Taoline lähenemisviis on liiga pessimistlik, sest «halvimale juhtumile» lähedased juhtumid esinevad harva. Väitekirjas on välja töötatud sätete arvutamise tõenäosuslik metoodika, mis kujutab endast arvutust keskmiste tingimuste järgi. Taoline metoodika tagab avariidest tingitud rahvamajandusliku kahjumi miinimumi tänu kaitsesüsteemide tundlikkusele ja tegevuskiirusele.

Töö kujutab endast esimest katset optimeerida releekaitsesüsteemide automaatikasüsteeme rakendusparameetrite järgi. Esmakordne on ka tõenäosuslike meetodite kasutamine sätete arvutamisel. Seda rõõmustavam on kõrge hinnang, mille andsid tööle ametlikud oponendid professor V. Fabrikant (Riia PI) ja dotsent J. Guk (Leningradi PI) ning rida sõnavõtjaid kaitsmisel tekkinud elava diskussiooni käigus.

Kalju Möller on suurte praktiliste kogemustega nõudlik pedagoog ja suurepärase seltsimees. Innukalt võtab ta osa instituudi ühiskondlikust elust.

Soovime Kalju Möllerile palju jõudu ja energiat eelseisvas pedagoogilises töös ja uusi kordaminekuid teadusepõllul!

Töökaaslased

Elektrotehnikud said mütsid

Kahel õhtul võis PIKO-klubis märgata elavat rahvahiikumist — elektrotehnikateaduskond löi oma «rebaskandidaadid» täieõiguslikeks «elektrotehnikarebasteks».

õige tudeng alles tema laisakste-gemisega, see tähendab — õige tudeng jookseb vähem ja mõtleb rohkem. Järgnev võitriin tekitas veel

LEMBIT SOLOMI foto

Sündmuse täit tõsidust näitasid asjaosaliste elevil näod, peoriided ja kohtatoodud õllekastid.

Üliõpilaste Õpetatud Nõukogu liige, viienda kursuse elektrotehnik Tõnis M i g u l avas pidulikult õhtu. Uusi üliõpilasi tervitas teaduskonna dekaan Georgi S a m o l e v s k i. Tõsteti õlleklaase ja lasti lahti tublid laulud tudengite laulurepertuaarist.

Peo juht, stud. Ants R o n k loosis välja rühmade improviseeritud esinemise järjekorra. Kuigi rebasemehakatsid näitasid oma suuri võimeid, oli Õpetatud Nõukogu üksmeelne otsus, et kogunenud üliõpilaste tasemeni nad veel ei küüni, mistõttu ka kaks esimest auhinda jäid välja andmata.

Sõna võttis Õpetatud Nõukogu esimees diplomand Jüri R e b a n e. Tä rõhutas, et rebasest saab

rohkem elevust. Viktoriini võtmealast — õllejoomise kiirusvõistlusest — võttis teaduskonna ajaloos esmakordselt osa naistudeng. Õpetatud Nõukogu arvestas ebavõrdse võistluse juures ainult temale teadaolevaid raskuskoeffitsiente ja kuulutas üldise aplausi saatel võitjaks naisvõistleja.

Lõpuks saabus pühalik hetk. Õpetatud Nõukogu võttis oma kohad sisse. Sügavas vaikuses loeti ette «noore tudengi vanne», mida rebasemehakatsid hardunult kordasid. Iga mees sai endale kandilise tekli pähe ja tubli rapürihoobi vastu vastset rebasemehakatsid vastu võtnud oma ridade hulga teotahetelisi elektrotehnikuid, kes lubasid kõrgel hoida õppeasutuse head nime.

ANTS ROOSE, LA-51

